

با توجه به اهمیت نشریات ادواری تخصصی در دنیای امروز و نقشی که آنها در روزآمد کردن اطلاعات پژوهشگران و متخصصان در حوزه‌های مختلف ایفا می‌کنند، معرفی نشریات کمک بسیار مؤثری برای شناساندن آنها به پژوهشگران، متخصصان و دانشجویان، در نتیجه افزایش استفاده از آنها خواهد شد. در اینجا سعی شده است مجله فرهنگی و هنری بخارا به طور اجمالی معرفی شود. مجله فرهنگی و هنری بخارا مجله‌ای دوماهانه است که فعالیت خود را از سال ۱۳۷۷ شروع کرده است. شمارهٔ اول نشریه در مرداد و شهریور ۱۳۷۷ منتشر گردید. سردبیری نشریه را آقای علی دهباشی برعهده دارد که قبلاً سردبیر ماهنامه فرهنگی و هنری تکک بود. سبک و سیاق تهیه بخارا تقریباً با ماهنامه تکک یکسان است. سردبیر در شماره اول نشریه هدف از تهیه نشریه را «حفظ و توسعه زبان فارسی و مباحثی که مربوط به آن می‌شود» می‌داند. مطالب ارائه شده در نشریه شامل مقالات، نقدها و خیرهای مربوط به ادبیات و هنر ایران و جهان است.

با مطالعه شماره‌های مختلف نشریه متوجه می‌شویم که سردبیر تمام تلاش خود را معطوف داشته است تا مطالب پربرای و نویندگان به نام کشور در حوزه فرهنگ و ادب تهیه و منتشر کند. نویندگانی چون عبدالحسین زرین‌کوب، ایرج افشار، داریوش آشوری، بهالدین خورشاهی، عبدالحسین آذرنگ، داریوش شایگان، احسان ترافی، محمدرضا شفیعی کدکنی، سمین بهبهانی، سیمیمصطفی محقق داماد، بهرام بیضایی و….

تکرار موضوعاتی تقریباً ثابت نشان از وجود رویه‌ای ثابت دارد؛ موضوعاتی چون نقد و بررسی کتاب، نقاشی و گرافیک، ایرانشناسی، داستان و ادبیات داستانی، شعر ایران و جهان، نقد ادبی، فرهنگ، گزارش، استاد و عکسهای تاریخی و یاد و یادبودها.

تاخیر در چاپ شماره‌های مختلف نشریه در کشور ما اکثراً باعث سرخوردهگی استفاده‌کنندگان و علاقه‌مندان می‌شود. با مشاهده شماره‌های مختلف نشریه بخارا متوجه شدم که به ندرت ناخبری در انتشار صورت گرفته است و این نشان از تلاش و بیگیری سردبیر آن دارد.

در تمام شماره‌های مجله بخارا بخشی با عنوان نقد و بررسی کتاب فرزون وجود دارد که برای معرفی کتاب‌های برجسته ایرانی و خارجی و درج مقالات فرهنگی – اجتماعی، به صورت ویژه‌نامه بخارا منتشر می‌شود. افزاره آن را هیتب تحریریه برگزیده از سوی مؤسسه نشر و پژوهش فرزان روز برعهده دارد. در قسمت پایانی هر شماره قسمتی با عنوان «یاد و یادبودها» جلب توجه می‌کند که در حقیقت آگاهی‌نامه‌ای است در مورد پژوهشگران، فرهیختگان عرصه فرهنگ و هنر که به نازکی جامعه فرهنگی را با فرافشان داغدار کرده‌اند.

در اینجا به اجمال عنوان‌های تعدادی از مقالات منتشر شده در شماره‌های مختلف نشریه آورده می‌شود: ای بخارا شاد باش، علی دهباشی / شادی آغاز، دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی / فرهنگ چندصدایی و فرهنگ تک‌صدایی، دکتر عبدالحسین زرین‌کوب / تفسیر ملاصدرا بر قرآن، دکتر سیدحسین بصری؛ حسن لاهوتی / قانون‌گرایی و قانون‌گذاری در جامعه مدنی، دکتر سیمیمصطفی محقق داماد/ تازه‌ها و پاره‌های ایران‌شناسی، ایرج افشار / برابری فرهنگی ایرانیان و تاجیکستان، صداللین عقیلی / در راه بازگشته دکتر عبدالحسین زرین کوب / تا به خوری در بخارا بگری، دکتر محمدجفر یاحقی / جلوی مجاورت، دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی / صدای بال سیمرغ، دکتر عبدالحسین زرین‌کوب / مردم بسندی و واقع‌گرایی، اثر برتولت برشت ترجمه دکتر عزت‌الله فولادوند / دقت و تأمل در شاه غزلی از حافظ، دکتر ایرج فرّازمند / به جوانان درباره عشق، اثر رابرت ماریا / ریلکه ترجمه دکتر شرف‌الدین خراسانی / ماجرای کتاب‌های درسی، دکتر محمد امین ریاحی / نمایشگاه فرانکفورت، به قلم پینر وایدهلوس ترجمه بهار قهرمان / چرا

بخارا

۰ داریوش مطلی

هم‌اکنون تعدادی از نشریات در کشور چاپ و منتشر می‌شوند که به طور تخصصی و یا عمومی مباحثی را به نسخ خطی، کتابیاری و اطلاع‌رسانی، موزه و موزه‌داری، فهرست‌نویسی و کتابشناسی و… اختصاص می‌دهند که معرفی آنها به علاقه‌مندان در برنامه کتاب ماه کلیات قرار گرفته است. مجله بخارا نخستین نشریه‌ای است که معرفی می‌شود امید است با ادامه این روند، در شماره‌های بعدی نشریات دیگر در موضوع کلیات به خوانندگان کتاب ماه کلیات معرفی گردد.

مردم کتاب نمی‌خوانند، دکتر علی بهزادی / آیا خاخشانیان زردشتی بوده‌اند، یحیی دکا / گزارش‌های جاندار هزارساله سیروس علی‌نژاد / ادبیات داستانی ایران در سال ۱۳۷۵، حسین میرعبدینی / گزارش شعر امروز ایران، سیدعلی صالحی / همچنان هنر نزد ایران است و سی، بهالدین خورشاهی / مصلحت طالبان از برپایی جشن نوروز، دکتر پرویز ورجاوند / اخلاق جهانی و گفت‌وگوی تمدن‌ها، دکتر سیمیمصطفی محقق داماد / ونسکو و نخستین مجمع جهانی گفت‌وگوی فرهنگ‌ها، دکتر احسان ترافی / اسطوره الگوی ایرانی ترستان و ایرونت، دکتر جلال ستاری / ترجمه و نقش آن در گسترش زبان، نکته‌ها و تازه‌های فرهنگی و تاریخی از دوشنبه، رحیم مسلم‌تبار قبادیانی / به یاد سعید نفیسی از پیشروان ایران‌شناسی، ایرج افشار / سلسله گفت‌وگوهای پیرامون نشر و فرهنگ، عبدالحسین آذرنگ و علی دهباشی / شاعرانی که با آنها گریستم،ا، دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی / تفسیری از واژه حنا، دکتر منوچهر ستوده / گفت‌وگو با مارین هایدگر، رشاد و پسر ترجمه دکتر شرف‌الدین خراسانی / کتاب و ضد کتاب، دکتر علی بهزادی / آردک ضرورت کتاب خواندن، دکتر حسن لاهوتی / در هنر کتاب خواندن، لوجینو موتاله ترجمه آرزه آل محمد / اخبار فرهنگی و هنری جهان عرب، دکتر عبدالحسین فرزاد / ایران در نامه‌های ایرانی منتسکو، فاطمه عتقی / فتیوال / آرال و یادى از شهید ناتل، هرموژکی / امین نوروز در نخت جمشید، یحیی دکا، / ایرانشناسی در سرزمین‌های الهامی زبان خسرو ناقد / بی‌آمد تنظیمات عثمانی (سراغزاج بحران سیاسی فرهنگی)، دکتر هما ناطق / تجربه‌ای در بلور درمائی، نصرت کریمی / رجال ایران در دوره قاجاریه و مرز ناپایدی خدمت خفته، نقد از سیروس فرمانفرمایان / گوئزگراس برنده جایزه نوبل ادبیات ۱۹۹۹، مینو مشیری / نگاهی به سه انجمن ایرانشناسان اروپا، دکتر علی دهباشی / از رباغیای خیام تا آواز شجریان، ویدا طبرانی / به یاد مولانا در سلروز رفتن او از دنیا، عمر عنایت خان، ترجمه از حسن لاهوتی / پدیده دیدار در گفت و گوی تمدن‌ها، دکتر داریوش شایگان ترجمه باقر رهام / صادق چوبک در عرصه داستان‌نویسی، احمد غلامی / نامه‌ای از آنسوی اقیانوس، باقر حمید دهباشی / شهزاد هنر: فرهاد متمد، مسعود پهنود / تاریخ تحولات جوامع بشری در ده‌ه‌نامه نصرت کریمی / ای بخارا شادباش و دیزری، سمین بهبهانی / گسترش آنتزین مسیحیته پوهان کوشفردی فون

محقق، «تازه‌ها و پاره‌های ایران‌شناسی (۲۶)» تألیف ایرج افشار، «دشت بیات» تألیف منوچهر ستوده وجود دارد. در بخش طنز این شماره مقالاتی چون «هریبه‌های برای رب دوشامبر کهنه‌ام» تألیف و ترجمه مینو مشیری و «تعالی معانی (۹)» تألیف عمران صلاحی به چشم می‌خورد. شعر جهان بخش بعدی شماره هفدهم است در این بخش اشعاری از فزینکو کارسیا لورکا، ترجمه دل‌آرا قهرمان خلیل‌الله خلیلی، گلرخسار (ناجیکستان)، فرزانه خجندی (ناجیکستان)، بیرنگ کوهستانی، زینمیداد اسکندر ختلافی، کانچهر سلیمانی، و در بخش شعر ایران اشعاری از یزدانبخش قهرمان شرقالدین خراسانی، مفتون اسنن، بدالله قرانی، کمال اجتماعی، سیروس شمیس‌بیزن ترقی، منصور اوجی و... وجود دارد.

در قسمت نشر و فرهنگ سلسله گفت‌وگوهایی پیرامون نشر و فرهنگ به کوشش عبدالحسین آرتنگ و علی دهباشی تهیه شده است. تا شماره حاضر یازده گفت‌وگو در شماره‌های مختلف به چاپ رسیده است. گفت‌وگو دوازدهم با محمدرضا جعفری با عنوان «امریکیر و نشر نو دوره انتقال» است. در این گفت‌وگو آقای جعفری از شروع فعالیت‌های انتشاراتی خود، فعالیت در مؤسسه انتشاراتی امریکیر، نحوه و دلایل جدا شدن از مؤسسه امریکیر، تأسیس نشر نو و فعالیت‌ها در دهه اول نشر نو، کتاب‌های منتشر شده نحوه ارزیابی نظرات خوانندگان، ارزیابی تعدادی از ناشران خوب دهه اول انقلاب و... پرداخته شده است.

بخش دیگر شماره حاضر، به عنوان «روزنامه مطبوعه‌ها» که به قلم فریدقاسمی است و در شماره‌های قبل نیز بخشی را به خود اختصاص داده بود آورده شده است. در این قسمت به رویدادهای مطبوعاتی ایران به صورت تیتروار در سال ۱۳۷۹ پرداخته شده است.

در بخش تازه‌های فرهنگی از بخارا، سمرقند و... به مقاله «کتب‌ها و تازه‌های فرهنگی و تاریخی از دوشنبه، بخارا، سمرقند و... (۲)» از رحیم مسلمانیان قبادیانی، بخش گفت‌وگو، گفت‌وگویی از دکتر هوشنگ منصوری و علی بلوکباشی توسط علی دهباشی، بخش عکس با عنوان «داد و نداد» از آیدین آغاشلوی که به بررسی آثار و زندگی مهرداد اسکویی پرداخته است. بخش گزارش، به گزارشی از مراسم تجلیل استاد هوشنگ اعظم به همراه سخنرانی‌های دکتر خداداد عادل، ایرج افشار، عبدالحسین آرتنگ، محمداقبروی پرداخته شده است.

در بخش نقد و بررسی کتاب به نقد و بررسی کتاب‌هایی چون «هوش از تازه دربار زبان مردم آذربایجان» تألیف یحیی کاکه به قلم دکتر محمدامین ریاحی، «شکرانه منقح» تألیف دکتر دکترو مهدی پرهام، «در آسوی فراموشی» تألیف دکتر هوشنگ منصوری، «یا شاعران امروز» تألیف م. روشنید به

هر ترجمه از دکتر عزت‌الله فولادوند / یک متن قدیمی، فرانتس کافکا ترجمه سوده اشرفی / گزارش سفر نامچه نیریز، دکتر پرویز ورجاوند / نگارنده متن حاضر بر آن است که مروری بر شماره هفدهم نشریه بخارا که در فروردین و اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۰ منتشر شده است داشته باشد.

مقاله اول این شماره به بررسی و ارائه بخش کوتاهی از کتاب «فلسفون زدگی جدید هویت چیل تکه و تفکر سیار» تألیف داریوش شایگان و ترجمه فاطمه ولیانی می‌پردازد. نویسنده کتاب را «کتابی به ظاهر پراکنده و پیچیده که در آن سطوح مختلف آگاهی وجود متعدد شناخته، اعم از فلسفه جامعه‌شناسی، روان‌شناسی با هم برخورد می‌کنند و شاید هم نوعی آهنگ ناموزون چند نوبتی ایجاد می‌کنند. این تناخل فقط عمدی نیست، بلکه از اشتقاقی اوضاع فرهنگی خود جهان ناشی می‌شود. جهانی که آنچنان مختلط و رنگارنگ گشته است که یافتن لنگرگاه سکون و دیدی فراگیر بسیار دشوار شده است. در این نوشته کوشیده‌ام در حد توانایی خود، طرحی هر چند ناقص و نارسا از نابسامانی موقعیت فرهنگ کنونی جهان ترسیم کنم». عنوان می‌کند.

مقاله دوم شماره هفدهم با عنوان «شیخ و عرفان» تألیف دکتر حاج نورالله تاننده است که در این مقاله به تاریخ و خواصنامه تصوف و عرفان پرداخته شده است. ارتباط شیخ و تصوف درجات عرفان و... مورد بررسی قرار گرفته است. نویسنده معتقد است که هرکس بیاندک که خدایی هست و شناسد، درجه‌ای از عرفان دارد و عرفان را امری مطلق نمی‌داند. تصوف و عرفان را دولت می‌داند که دال بر یک معنی و یا دو روی یک سکه است. به عبارتی یکی راه را نشان می‌دهد و دیگری نتیجه راه رفتن را.

«روز در قبادیان» تألیف رحیم مسلمانیان قبادیانی مقاله بعدی شماره حاضر است. که درباره نوروز در قبادیان یکی از شهرهای ناجیکستان است. در این مقاله به آداب و رسوم عیدنوروز در قبادیان می‌پردازد و مراسم‌هایی چون خانه براری (خانه نکاتی)، چهارشنبه آخران (چهارشنبه سوری)، سَنَک (سمنو) روز نوروز و... توضیح می‌دهد.

مقاله بعدی «بهارت سال نو» نوشته هاشم رجب زاده است. زاپنه‌ها هم همزمان با نوروز ایرانیان، سال جدید را آغاز می‌کنند که مراسم عید آنها بسیار شبیه نوروز است و در آن مراسم‌های خانه نکاتی، نمیز کردن منزل و نیز جمع شدن در خانه پدرو که بسیار شبیه به عید ایرانیان هست را دارند مقاله زیارت سال نو به آیین و مراسم این در میان ژاپنیان می‌پردازد و تشابه‌هایی آن را با نوروز بیان می‌کند.

در بخش مقالات و گزارش علاوه بر آنچه بیان شد مقالات دیگری چون «بت و بابیان و بت‌نظمی» تألیف محمدعلی ندوشن، «استان دو بت بابیان» تألیف مهدی

قلم دکتر انوار خامی، «ایرتمارک صلح» به قلم دکتر نورالله مرادی، هشادیک روز، «برگزیده اشعار پروانه فروهر به قلم سیمین بیخانی، «شیرفت و توسعه بر بنیاد هویت فرهنگی» تألیف دکتر پرویز ورجاوند و به قلم طلعت صدیقی، «کهن‌ترین دیوان حافظ» به قلم اسفندیار بهار، «جغرافیایی اداری هخامنشیان» تألیف آرتولد توین بی، ترجمه همایون صیغی‌زاده، به قلم محمدرسول دریاگشته و معرفی کتاب‌های تازه از طوبی سلطانی وجود دارد.

بخش «ایاد و یادبودها» بخش بعدی شماره حاضر که به عزیزان تازه از دست رفته حوزه فرهنگ و ادب می‌پردازد. در این شماره مطالبی چون «هیچ‌کس ساروز خودکشی صادق هدایت» به قلم جهنگر هدایت، «ایاد یحیی کاکه» به قلم ایرج افشار، «جواد آذر» به قلم محمّد کلین و «ایادی از دکتر محمدتقی مینا» به قلم نصرت کریمی، «آرموده لنگرودی در گذشت» به قلم محمدرسول دریاگشته آورده شده است.

بالاخره بخش پایانی تمام شماره‌ها نقد و بررسی کتاب قرآن است. در این شماره که شانزدهمین قسمت آن است به مطالبی چون آشنایی با سینما و نخستین گام‌های فیلمبرداری و فیلم‌سازی در ایران به قلم شهریار علل آورده شده است.

آدرس اینترنتی بخارا

<http://bukhara.am.com>